

SLAVJAN.

Časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i
prosvětłjene.

Vreduje i na světlo dava Matija Majar v Celovčě (Klagenfurt).

Číslo 1.

Izhadja desetput v létě po jednoj céloj listině i
velja s poštinoj 3 fiorinte ali 2 rublja.

1875.

Poziv na predplatu.

Gospodi prijatelji i podporniki sloge i uzajemnosti slavjanske vsěh plemen slavjanskich se tēm uljudno pozivaju, da blagovole predplatiti na časnik „Slavjan“ kteri je jedini toga sposoba i ne puste, da bi prestal radi preslabe podpore denežne (denarne, penežne).

Céloročna predplata iznese, kako do sada, 3 fiorinte ali dva rublja i molimo da gospodi predplatitelji razgovetno napišu svoje ime, prebivališće i ime posledníj pošte i da pošlju peneze poštine prosto podpisanomn vredničtvu, v Avstriji naj prikladnějšě po povzetnih nakaznicah.

Vredničtvo „Slavjana“
v Celovčě (Klagenfurt, Austria).

Slavjani!

Rodoljubi prosvětłjeni raznih plemen slavjanskich su uže davno spoznali i dokazovali, da je nam razdrobljenim Slavjanam sloga i uzajemnost ne samo poljezna i koristna, nego upravo neobhodno potřebna. Horvatsko-serbska obće znana i često upotrěbovana poslovica kaže: Sloga jači, nesklad tlači. Mnogo visokoprosvětłjene slavjanoljubne gospode v Rusiji uže već lét podporuje i razširuje blagopolučno nauku i uzajemnost slavjansku. Takže neruski Slavjani su se nerědko ozivali za slogu i uzajemnost i osobito živahno posledníj mēsece v raznih časnikah i novinah. Ti časniki i novine, koliko vємо, su slēdeći: Serbski bělogradski listi „Будучност“ i „Відов дан“, onda „Народност“ v Osekě, ugarsko-slovenski „Cerkevni Listi“ v Hlubokom na Slovenskim (Slovakei) vred-

vani slavnoznanim Drom J. M. Hurbanom; horvatski „Obzor“, v poljskom izhadjajuča „Gwiazdka Cieszinska“ i „Dziennik Poznan'ski“, ilirsko-slovenska „Zora“ v Mariboru „Slovenski Narod“ v Ljublaně i naš „Slavjan“.

Slava spisovateljam i novinam, kteri zovu Slavjane k bratskoj slogě i k slavjanskoj uzajemnosti.

Sada je naj potřebnější, da se dogovorimo, kaka ima to biti sloga i uzajemnost i da se porazumimo, kako bi se dala naj legčajiše upeljati nam všem na korist i poljzu, da ne vlečemo jedni napred drugi nazad, jedni na pravo drugi na lěvo, da bi ne trudili se nesložno i bezkoristno.

1. Sloga i uzajemnost slavjanska se ima skerbno razlikovati na slovstvenu i na političnu. Kto bi govoreč i pisuč o slogě i uzajemnosti naležito ne razlikoval slovstvenu slogu i uzajemnost od politične, bi nikako ne mogel doseči jasnoga pojema o slogě i uzajemnosti i misli v njegovom govoreč ali spisě bi se mu nehoteč čudno čudno poměsalo. Ovdě dva priměra. Jeden priměr: V celom slavjanstvě slavnoznani i učeni Rus Hilferding, je napisal jaku učenu razpravu o slavjanskoj naukě i razprostranjenji cirilice — neočakovano se mu je podkradla v razpravu vměs misel o političnoj uzajemnosti, i to se je tako čudno poměšalo, da je napisal: ako bi hotěli cirilicu med Slavjanami razširiti, bi moralo mnogo, mnogo kervi prelitati se. Na tom ni sence istine! Slavjanska nauka, slavjanska uzajemnost i cirilica dolžne se razprostranjati umstveno i slovstveno (literarno) knjigami i spisami i perom, peresnim nožickom, bumagoj (papier) i černilom ne pako vojnoj, britkoj sabljoj, topami i puškami. — Drugi priměr: Jedne česke rodoljubne novine izhadjajuče v němečkom jezike su pisale vlani ali predlanskim o uzajemnosti političnoj i vměs se je podkradla misel o uzajemnosti slovstvenoj i razprava se je tako čudno poměšala, da se je napisalo: ako dobi česki narod taku i taku listinu, tako i tako podpisanu, on se bude znal krepko postaviti proti Prusiji, Rusiji i Avstriji. V istině se to kaže vse jinače. V vojně se vojuje oružjem, ne pako listinami i perom pisavnim. — Kratko rečeno: Razlikujmo govoreč i pišuč brižljivo, ali naměramo govoriti i pisati o uzajemnosti slovstvenoj ali o političnoj. — Ovdě pišemo o slogě i uzajemnosti slovstvenoj. Slovstvena sloga i uzajemnost je mnogo uzvišěnjaja i obširněja od politične, ona obsega vsa plemena slavjanska, seže črez granice i medje dežel i zemelj. — Razumi se samo od sebe, da učen Slavjan dolžen paziti ne samo na slovstvo, nego na vse, čto narod slavjanski zadene, on dolžen paziti i motriti na zadeve slovstvene i na gospodarstvene i politične i sodelavati po svojoj moči vsestrano za narod — samo to se těrja, da pišuč razlikuje slogu i uzajemnost slovstvenu od politične. —

2. Sloga i uzajemnost mora biti o bče slavjanska, mora obseči vsa plemena slavjanska. Hvalevredno je sicer takže, ako

skušati po dvě plemeně slavjanskě slovstveno bližati i složiti se, na priměr Slovenci i Horvati ali Slovaki i Čehi, pa to je premalo, prava sloga i uzajemnost obsega vsa plemena slavjanska. Pritom se slovstveno lehčeje slože vsa plemena, nego samo po dvě. Slovstva (literature) pojedinih plemen slavjanskih mogu biti lepa, krasna i izverstna pa velikim bogatim slovstvam francuzskomu, angležskomu i němečkomu ne mogu se usporediti. Svetovnu važnost može imeti jednom slovstvo rusko i slavjansko.

3. Sloga i uzajemnost slavjanska se ima tako osnovati i udesiti, da je koristna i poljezna vsakomu složnomu i uzajemnomu plemeni i celomu narodu slavjanskomu; da vsako pleme ne samo začuva i ohrani, nego i povisi i proslavi slogoj i uzajemnostju svoje narodno ime, svoje slovstvo, svoju zgodovinu, svoj alfabet, svoj kalendar, svoju svetu věru, svoje pravice i vlastnosti. Vsakomu je svoje milo i mi nečemo se družiti i slagati, da bi si svoje svetinje odnimali i pravice si podirali, nego da bi si jih uzajemno vtverdili, podpirali i pojistili. Krasen priměr slovstvene sloge i uzajemnosti slavjanske nam kaže slavni Славянскій Благотворительный Комитетъ (odbor) v Rusiji, kteri izdaja na světlo v Petrogradě: Славянскій сборникъ, v kteroga se uzimaju spisi i knjige spisovateljev raznih plemen slavjanskih, osobito knjige zgodovinske, zemljopisne i gospodarstvopisne, Ne sprejemaju se pako v te sbornik spisi politični po tomu ne, što sbornik naměrava podučevati, ne pako dražditi i strasti uzbudjati; izključuje se dalěje nepreměno vse, što bi žalilo kterokoli pleme slavjansko. To je zlatno pravilo sloge i uzajemnosti, ktero velja brižljivo naslědovati. Ne bilo bi mudro niti poljezno, ako bi se mi Slavjani nepotrěbno prepirali i jeden drugoga neuljudno žalili, — bogme da! mi imamo bez toga protivnikov dosta, daže jih imamo preveč. Ako se ti cini, da někto premalo i ne dosta izverstno dela za občnu stvar, ne očitaj mu to, nego delaj ti marljivěje i izverstněje, koliko slaběje dela tvoj sosed, toliko bolje i lehčajše se zraven njega skažeš i proslaviš izverstnim delovanjem; prazdna prepirljivost ne služi nikomu na čest. — Kako pri vsěh narodah tako ima i pri nas bolje ali menje izverstnih, bolje ali menje delavnih ljudi; na vsakom polju raste med pšenicoj i několiko kukolja, med visokimi drevesami i několiko nizekoga germovja, tako je to i v slavjanskim pokrajinah, ne prepiraj i ne spori se radi toga — poslědnič nam je vsakako i kukoljem obrašćeno polje ljubše od gole peščovnate puštine, i slavjansko germovje ljubše od tudjega.

4. Sloga i uzajemnost naša ima se deržati slědečega pravila: V glavnih, podstatnih predmetah se sjedinimo, v neglavnih, nepodstatnih se složimo, v vsěh postujmo blagodušno. — V glavnih podstatnih predmetah se imamo sjediti — takih predmetov je jako, jako nemnogo, na priměr některe slovnične obdobe (grammatikal-formen). V neglavnih,

nepodstatnih se pako samo složimo, sdružimo, vladimo, čto je ne-
 vѣrjetno legko, vsaki ostane sovsēm tak, kakošen je, samo da
 stupi med Slavjane složne i uzajemne, njemu ni potreba, se spre-
 mēnjati, da bi moral, kako někoji nepoznavajuči pravi značaj sloge
 i uzajemnosti krivo misle, zapustiti svoje narodno ime, svoje na-
 rodno slovstvo, svoju zgodovinu, svoj alfabet, svoj kalendar, svoje
 pravice i svoje vlastnosti. Vsega toga ni se potreba odrehati, ne
 zapuščati, nego vse to vsaki složen i uzajemen Slavjan začuva i
 ohrani isto tako, kako, ako někto ide v něku veselu družbu, da
 svetkuje svatke, da igra jigre, da ide na svatbu, da se vdeleži raz-
 nih radovanek. Tu ni trēba, da bi se vsi někako sjedinjevali, nego
 vsaki gre s svojoj osobnostju v družbu i opet nepremēnjen iz družbe.

5. Sloga i uzajemnost ne smē ostati samo duševna, kako bi
 rekel passiv, nego ima biti dējanska i delavna. Izverstne su sicer
 misli složne, hvalovredne želje uzajemne, pa one su samo krasen
 cvēt, kteri ne sme ostati samo cvētom, nego ima obroditi žlahtno
 ovoče i sadje, tako imaju obroditi i misli složne i želje uzajemne
 dela izverstna i rodoljubna. Dela slovstvenoga imamo mi nesložni
 i razdrobljeni Slavjani jako mnogo i jako različnoga, tako da imamo
 vsi književni Slavjani dosta priložnosti se skazati i proslaviti slož-
 nim i uzajemnim delovanjem. Dēla naj se prime vsaki tistoga, ktero
 najbolje zna, ktero se njemu naj lehčajše čini i naj prijetnejše zdi.

Петроград 17./29. ноября 1874.

Сегодня произошла въ сдѣшнемъ университетѣ пу-
 бличная торжественость имѣющая довольно важное значеніе
 для всѣхъ образованныхъ Славянъ, особеноже для тѣхъ,
 которые занимаются всеславянской наукой, всеславянскимъ
 вопросомъ. Въэтотъ именно день былъ произведенъ въ доктора
 магистеръ А. А. Котляревскій. Для достиженія этой ученой
 степени законъ требуетъ отъ кандидата, чтобы онъ защи-
 щалъ публично диссертацию представленную имъ въ окон-
 чательное обсужденіе Сенату университета. Между 16 по-
 ложеніями (предметами) защищаемыми упомянутымъ уче-
 нымъ, для насъ само важное послѣднее требующее внесенія
 въ кругъ предметовъ гимнасическаго образованія „слав-
 яновѣденія“ (географія, исторія, языкъ, литература Слав-
 янъ) а представленная имъ книга разработиваетъ вопросъ
 „о древностяхъ юридическаго быта балтійскихъ Славянъ“.
 Уже заглавіе этой книги показываетъ довольно ясно, что

она заслуживаетъ всеобщаго вниманія со стороны славянскихъ ученыхъ, такъ какъ предметъ ея принадлежитъ къ най важнѣйшимъ вопросамъ славянскихъ древностей, изслѣдованіе которыхъ мы должны считать не маловажнымъ способомъ къ соединенію различныхъ мнѣній ученыхъ всѣхъ славянскихъ племенъ по какой бы ни было части славяновѣденія. Равнымъ образомъ онъ могъ бы направлять ихъ стремленія къ той дорогѣ, которая несомнѣнно приведетъ къ первому, идеальному соединенію всѣхъ Славянъ, то есть къ всеславянской наукѣ. Что же касается до автора, то онъ одинъ изъ самыхъ почитаемыхъ и уважаемыхъ молодыхъ русскихъ ученыхъ, которые отличаются особенно яснымъ выраженіемъ всеславянской идеи въ своихъ сочиненіяхъ, разумѣется на поприщѣ литературной дѣятельности. Изъ прекрасной рѣчи, держаной г. Котляревскимъ въ присутствіи многочисленной, образованной публикѣ, я въ первый разъ былъ столь счастливъ убѣдиться о существованіи всеславянства словственаго, торжественно выраженнаго на мѣстѣ всеобще доступномъ; а изъ хода ученыхъ преній между г. Котляревскимъ и различными членами университетнаго Сената я узналъ не малый талантъ и поразительную готовность перваго въ возраженіи и разрѣшеніи самыхъ затруднительныхъ вопросовъ по предмету названнаго выше отдѣла славянскихъ древностей, качества въ самомъ дѣлѣ достойныя той похвалы, которая была оказана молодому ученому продолжительнымъ рукоплесканіемъ восхищенныхъ слушателей послѣ торжественно заявленнаго произведенія магистра въ доктора. —

Францъ Матвѣевичъ Штифтаръ.

Учлішча в Црнојгорѣ.

Намѣравају се подігнути јешче нѣка учлішча в Црнојгорѣ, то је: в Грахову с четірми разредами; на Ріјеци Црнојевіча, на Стіјени в піперах, на Ньегуше в Горњој Морачі тріразредно учлішче і онда јешче в Ровцах, в Команах на Дубу і в Залазах. Зета је сербскі предѣл, ктері је в време Црнојевіча подпал под турску управу, ніје могел до скоро ніті цркве ніті учлішча подігнути

потлачен од турске сіле: але једно село Вуковці при границѣ Црногорској је освободило се і подігнуло сі училище ове године, в којем се дѣтица обучавају само читању, писању и рачунању, добивши учителя Павла Поповича. —

Женскі завод (інститут) на Цетинју; в ньему се воспитавају дчері отмињјих Црногорцев; в ньему се учи: закон божји і језікі: сербскі, рускі і францускі, згодина, земљепіс, числословје (історіја, географіја, аритметика) і женско рукодѣље, као кројење і шивање пертенине, халїна (облачила) і все, что је в кучі нужно. всаковерстна шивања і на машинѣ, на којему су учительке велеучена господична Надежда Петровна Пацевич со сестрој господичној Александрој Петровној па јешче двѣ учительке из Бѣлограда. Девојек има в заводѣ 20, оне уживају благодѣјанје подполно; живе в једном зданї с 24 соб (ісп), које је сградњено 1870 године. В ньему постоји капела верло дивно израђена і која на Цетинју подсѣчава (спомѣња) на руску церкву, в којој су дивотне четіри престолне іконе (слике) і животворечі керст (крїж) господњи в олгару. Она има своје кнїге, одежде і сосудове верло богате — все із православне Русіје. —

Православну богословіју за свештенство і учительство Црногорско је основал свѣтлі кнез Никола I. с митрополитом Іларіоном године 1869 і која постоји в великом зданї тако званој Билъарді, на којој је надзірателем сам митрополит као глава церкви і православја а ректор і професор бил је Р. Мілан Костичъ, који је с неуморним радом својим ови завод на лѣпом спомѣну оставил, предајучі с професорамі духовне і свѣтске предмете і уредивајучі уз то третье године учительска вѣжбанја, која се припремају за учителье. Цетинска богословіја је од верло велике користи, в којој се до 15 младичев учи за сталнн свешченички і учительскі. Она постоји в верло лѣпом редѣ і напредованї на којој је ректор заслужні архимандрит г. Вісаріон Лубїша с професорамі Іліом Беаром, Божом Новаковичем і Димітријем Андѣусом. —

Филип Радичевичъ.

О СЛѢДАХ ПРАСЛАВЈАН.

(Надальванје.)

123. Да су прародитељи Славјан в давновекости пребивали в Индіи свѣдочи і то, да имају і поднес много аријскихъ обичајев. Овдѣ се јих наводи само нѣколико. —

Влада при аријскихъ Индахъ била је самодержна једино-влада царска тако строго уцельана, да старе кнѣге санскритске ніті не спомѣњају јинога владнога начѣна. Земља без владаря чинила се је Аријамъ како совершенно беззаконіе. 7) Ману прави: „Свѣт без царя је бѣден.“ 8)

Како в Индіи тако і сада сі Славјани — кромѣ Пољаков — не могу ні мисліти речисполите, державе без самодержнога владаря.

Русі су особито предани својему бѣлому царю; на примѣр о Бѣлорусахъ је знана та преданост. В Етнографическомъ сборникѣ се чита: „Къ добрымъ качествамъ здѣшнихъ крестьянъ должно отнести безпредѣльную любовь и преданность къ Государю „Бѣлому Царю“. Когда не видятъ, какъ случилось въ декабрѣ мѣсяцѣ 1849 года, на горизонтѣ утренней зарянки — яркой звѣзды, восходящей передъ разсвѣтомъ съ юго-восточной сторонѣ, то убѣждены, что въ эту пору Царя нѣтъ дома.“ 9) І руске пословице кажу ту преданост до владаря, на примѣр пословица великоруска: „На силнаго Богъ да Государь!“ — Малорусі имају пословице: „Безъ пастуха овце не стадо. — Буде (досытъ) одного сонця на небѣ.“ 10)

Сербі сі безвладја не знају ніті мисліти. „Буди да ста само два хајдука, опет се зна, који је од нѣхъ двојице харамбаша (поглавар).“ 11)

В обче се може речі, да је цѣло славјанство — ако се изузему Пољакі — за самодержну јединовладу: то се разумѣје само по себѣ, за самодержну јединовладу правичну, народну, славјанску.

124. Ва земља била је в Индіи властѣна царска: 12) тако мисле Сербі днешњи ден, і руско лудство има пословицу сѣбла индичкога смѣсла: „Все боже, да Государево“. — По индичко-аријски!

125. Инді Аријі су имели і јешче сада имају много пословиц; исто тако і Славјани, ктерѣхъ су се прародитељи Славјан в Индіи научили і до днес зачували. Страбо пише: „Законе имају Инді незаписане; оні су али обчні али посебні і јако различні од законов

7) Рамѣј. 2, 52, 8. Гітопадеса стр. 22. изданја Лондонскога. —

8) Ману 7, 3. — 9) Этногр. сборникъ. II. Бытъ Бѣлорусскихъ крестьянъ стр. 253. — 10) Гр. Илькѣвич: Галицкія приповѣдки.

— 11) Српски рјечникъ Вука Штеф. Караджича слово: Хајдук. —

12) Страбо 704.

јиних народов¹³⁾ Суділі су по памѣти, то је, по пословицах, зато имају Инді і в наше време тако велико мноштво і тако непрегледно словство пословиц, како ниједен јини народ асијски; те пословице се именују по санскритски: сѣстра, то је, правила, законі.¹⁴⁾ — Славјанске пословице нису ничта јинога, него индичка сѣстра, правила, законі; нисмо јих јешче по свѣх племенах належито сбрали, па што јих је сбралих, чинијају уже лѣпу множину; ту се наводи само нѣколико сборників пословиц на доказ, како богато је славјанско лѣудство пословицама: *Mudrosloví narodu slovanskeho v prislovih usporadad a vydal Fr. L. Čelakovsky. V Praze, 1852. 644 stran v velikoj osmině.* Југославјанске приреџа, изрѣке і пословице в мојој књигѣ: *Pravila kako izobraževati ilirsko narječje i u obće slavenski jezik od strane 92. do 129.* Под іменем ілірско наречје се има овдѣ подразумѣти говор југославјански. Русскія народныя пословицы и притчи. И. Снегиревъ. Москва 1848. В осминѣ 503 стране. — Највечји сборник славјанских пословиц поговорек, речениј, присловіј, чистоговорек, прибаутек, загадек, повѣрјі і проч. је пако књига под насловом: *Пословицы русскаго народа В. Даля. Москва 1862*, ктера обсеже в четвртинѣ 1095 стран! — Овдѣ се говори само о пословицах — које су индички законі і свѣдоче, да су Славјани в давни-векости пребивали в Индіји і се толиких пословиц научили. —

126. Инді Арији білі су од стародавна і су в наше време јако гостолѣубни. Цесте в Индіји се крѣжају, се стекају в срѣдѣ весі, кдѣ стоји тако іменовано древо весно (грамадрума), обредно древо банаана, под ктером стоје слике, спомѣнѣні на велике науке (не слике богов),¹⁵⁾ алі стоји тамо благотворна гостивница четвероугелно созидана, звана по индички чатварі,¹⁶⁾ по славјански четверје. В четверји се је всакому путнику даром (забадава, застонѣ) дала пијача из сваренога пшена сорачинскога, да сі погасі жеђу, се охладі здравој пијачој і се покрепча.¹⁷⁾ — Обче је знано і ні трѣба доказовати, да су Славјани исто тако гостолѣубни, како су білі нѣх прародителі в Индіји. Та добросердечна гостолѣубност Хорватов, Сербов, Болгаров, Чехов, Пољаков, Русов і осталих славјанских племен бі се дала правдиво красно і обшїрно многими примѣрама пописати, ту семо се пако краткости ради поставі само једен примѣр од лѣудства рускога: „Зажиточные поселяне на этотъ день (8. мая) некли обѣтныя пироги и вгощали ими бѣдныхъ сосѣдей и прохожихъ людей. Старики для устрѣчи прохожаго человека выхаживали на большіе дороги и перекрестки. Худая примѣта западала на сердце старика, когда онъ возвращался назадъ съ пирогомъ; съ очаяніемъ встрѣчали его вси домочадцы. До обѣтнаго пирога никто не касался, его отдавали птицамъ на съѣденіе. Замѣчательны и слова тоскующаго старика

— ¹³⁾ Страбо 716. — ¹⁴⁾ Bohlen 2, 190. — ¹⁵⁾ Hodges Reise. S. 44. — ¹⁶⁾ Bohlen 2, 107. — ¹⁷⁾ Paulinus Reise, S. 73. Bohlen 1, 55.

надъ обѣтнимъ пирогомъ: „прогнѣвалъ я Господа создателя при старости лѣтъ; не послалъ мнѣ добраго человѣка раздѣлить хлѣбъ трудовой; не въ угоду его святой милости било накормить мнѣ горемышняго, при истомѣ усладить мнѣ стараго старика въ безвременьицѣ? А и какъ то будетъ мнѣ на мѣр божій глядѣть, на добрыхъ людей смотрѣть! А и какъ то мнѣ будетъ за хлѣбъ приниматься!“ Такъ крѣпко блюлися завѣтныя обычаи нашеј родной старины.“ — Гледај красні православні обічај!

127. Все, чтоколі сі прихрані і береже малім задовольні Аріас, все оберне на задужбине, на добра, богу угодна дѣла, зіда мостове, направља цесте і купалішча.¹⁸⁾ — По том аріјском обічају чівіваю за дужбіне і Славјані. Нај веѣја задужбіна Русам је зідати церкв алі часовну (капеліцу). „Сербам і Болгарам је нај веѣја задужбіна начініті манастир алі церкву, како су то сербскі царі і кралі градлі; потом је задужбіна начініті мост на какој водѣ алі преко баре (бара значі по санскрїтскі і по сербскі лужа, калужа, блато) слаб пут насуті, длаждіті, мостіті, воду довесті і начініті близо пута, усадіті алі накаламіті (уцѣпніті, прівіті) вочку близо пута, гладнога нахраніті і насітіті, жедьнога напоїті, голога одѣті і тако далѣје.“¹⁹⁾ — Славјані су тако добродушні, како су білі уже нѣх прародітелі в Індіјі. —

128. Інді Аріјі білі су јако правдољубні, су се рѣдко тужілі і правдали. „Спорљіві Інді нісу і не правдају се о залагах алі о свѣреніх товарах. Оні не потрібују свѣдоков ніті печатов, него сі довѣрују, ако су сі нѣчто посуділі.“²⁰⁾ Русі і в наше време се непремѣно держе правіце, особіто, ако су сі нѣчто обљубілі і обѣчалі на аріјскі начін тѣм, да сі подају руку завіту в угѣл сукнѣ, то держе і сполнују тако твердо, како да бі сі білі запрісеглі і нѣкојі бі скорѣје хрїстјанску прісегу нарушіл, него те аріјскі обред. Тако се то піше на прімѣр о селѣ Уљановкѣ нїжегородске губерніје Лукојанскога уѣзда: „При продажѣ і покупкѣ . . . поладивъ въ цѣнѣ покупатель і продавецъ перекрестясь подаютъ другъ-другу вѣ руки правую полу своего кафтана или полушубка: это служитъ вмѣсто клятбы и иной скорѣе нарушитъ присягу, нежели согласится солгать совершивъ этотъ обрядъ.“²¹⁾ Исто тако се піше і о Русах Воронежске губерніје Нижнедѣвїцкаго уѣзда: „До рукобитья и женихъ и невѣста еще могутъ передумать и отказаться. На день рукобитья зажигаютъ свѣчу предъ иконами и молятся Богу; наконецъ даютъ другъ-другу руку, непремѣнно наворачивши ихъ въ полу шубы или армака.“²²⁾ Індічко-аріјскі обред!

¹⁸⁾ Bohlen 2, 107. — ¹⁹⁾ Вук. Штеф. Караджичъ: Српскі рјечник слово: задужбина. — ²⁰⁾ Страбо 701, 709. — ²¹⁾ М. Доброзраковъ: Этногр. сборникъ 1, 54. — ²²⁾ П. Малыхинъ: Этногр. сборникъ 1, 186.

129. Інді Арії білі су јако благочестні, крадѣа біа је прі нїх нїчто нечувенога; лїуді нїсу нїті мїслїлі, да бі трѣбало хїше запірати.²³⁾ — Тако імају Славјані в обче і днешні ден крадѣу нај вецїе гердобої. Полякам на прїмѣр се здї, да је то рѣч немогуча, да бі нїкто нїчто украдел імајучї пословицу: „Двїх речї се человек може заречї: да бі нїчто украдел і да бі сі нос одгрїзнул.“²⁴⁾ Честност індічко аріїска!

Тако честно је в обче і руско лїудство. О Малорусах на прїмѣр се піше: „Что же касается воровства, то и до сихъ поръ чрезвычайно рѣдко устрѣчаются случаи кражи, какъ бы въ воспоминаніе того, что въ древнія времена пороку этотъ слишкомъ строго наказывался въ малороссїи: вора живаго закапывали въ землю вмѣстѣ съ украденной вещью. Во всемъ языкѣ не существуетъ слова воръ, а замѣняется словомъ злодій. Въ этомъ отношенїи никто не можетъ упрекнуть Малоросса: родители строго наказываютъ малыхъ ребятъ за покушенїе на чужую собственность . . . вообще презрѣніе клеймїть того, кто отстѣпаетъ отъ правилъ добродѣтели . . .“ (Этногр. сборникъ 3, 40.)

130. Інді Арії нікада нїсу легалї: крївопрїсежнику су се одсекали руке і ноге, на худоделства су стало остре казнї.²⁵⁾ Словенці в зільскої долінї се јещче спомїнају, да се је рука одсекала женшчїнї, ктера се је провинула ужаснїм внебоунї-јучїм злочїнством пехтре бабе. То је таїна, се разложи мед таїнамі. — Спомїн на обїчаїе аріїске!“ —

131. Казнї су біле прї Індах Аріїах сіцер остре: „Судці пресуде остро правде їностраницев і ктоже се најде крїв пропаде острої казнї;“²⁶⁾ але смертїу су рѣдко нїкого казнїлі. — Одтуда ізвіра пословица ілірско-словенска в індічком смїслї: „Крї нї вода;“ алї како каже пословица Малорусов галїчкїх јещче јаснїје: „Людска кровца не водица, розливати не годїтся.“²⁷⁾

132. Інді Арії су жївїлі в задругах і су білі јако дѣлавні. „Једнї сложе в родїнї вес прїдѣлек в задругу і од тога вземе всакї једен дѣл за жївеж на једно лїто. Что остане, то зажгу, да морају опет дѣлатї і не лїнїті се.“ — Славјанї, ктерї нїсу спремїнілі стародавнї аріїскї начїн жївїенїя под западнїачкїм алї їнїм шкодлївїм ушлївом, жїву і днешнї ден в задругї, како нїкогда в Індїї нїх прародїтелї. —

²³⁾ Страбо 709. — ²⁴⁾ Kazimierz Wl. Wojcicki: Starożytnie przy-
powiesci z 15. 16. i 17. wieku. Warszawa 1836. — ²⁵⁾ Страбо 710.
— ²⁶⁾ Дїодор 2, 42. — ²⁷⁾ Гр. Ількївич: Галїцкїя прїрорвїдки.

Pobožne pèsni.

20. Procesijna,

se poje na prazdnik sv. rešnjega telesa.
Ziljska iz Gorjan v Koruškoj.

Dekelca stara ljeta tri
je žje sama v cerkov šua :
Ljep je krancl zelani,
ki ga mati božja nosi,
ki za nas Boga prosi.

Na te prjednji prag poklekniua,
zvjeste Boga moliuu :

Pridigarjan je poslušana
tudej božjan prerokan : —

Pridigarji ljepo pridigaja,
preroči prerokujaja : —

21. Procesijna.

Na prazdnik sv. rešnjega telesa.
Ziljska iz Gorjau v Koruškoj

Devojka¹⁾ zgoda vstajaua :
Bog nam pomagaj
in sveto rešnje teuo !

v frišnej vodici umivaua : —
v bjelej plenici²⁾ vbrisaua : —
šua je na široko razpotje : —
srenčou³⁾ jo je černi Jud : —
Kan greš, kan⁴⁾ greš devojka ti ? —
Jes gren na široko razpotje : —
— — — — —

¹⁾ V Sloveniji to slovo ni navadno kromě v toj pèsni. ²⁾ nekteri govore: facanetelj, to je platok, mahrama, Tüchel. ³⁾ srečal. ⁴⁾ kamo.

22. Pèsen.

Koruška iz Gorjan v ziljskoj dolině se poje pri
procesiji na prazdnik sv. rešnjega telesa.

Tu mi stoji gora visoka :
bodi nas veseua Marija !

mi gremo k tebe na božji pot: —
mi gremo na goro visoko: —
le zibli Marija Ježusa: —
luba devica Marija: —
vsi angalci lepu pojo: —
sveto Trojico hvalijo: —

23. Mešna.

Iz Kranjske.

Stoji stoji, gartelc¹⁾ ograjan
(z zlatim' kolim' obsajan²⁾)

z srebernim protjem zapletan,
(pouhen³⁾ rožic nasajan.)

Notre rasejo rožice tri,
(vse tri so rudeče kokor kri.)

Ta prva rožica je letá
(spreljepa rumena všeničica.)

per vsakej maši jo nucajo⁴⁾
(le za presveto hostijo.)

nobena maša brana ni
(brez te svete hostije.)

Ta druga rožica je letá
(spreluba vinska tertica.)

per vsakej maši jo nucajo
(za presveto rješnjo kri.)

nobena maša brana ni
(brez presvete rješnje krji.)

Ta treća rožica je letá
(spreluba devica Marija.)

nam je rodila Jezusa
(oj le kralja nebeškega.)

je vstvaru zemlo nebo,
(človeku dau dušo, telo.)

Bog oča, sin in sveti Duh)
(vse tri peršone en sam Boh.)

¹⁾ vertec, zagrada, sadik. ²⁾ obsadjen. ³⁾ polni. ⁴⁾ nēm. nutzen, potrebuju.

Kratke novinke.

Horvatski „Primorac“ ima dopis iz Beča v kojem pripovjeduje: Na večer se sastade Velebit (horvatsko društvo). Pošto se sinoćni sastanak oglasi, kao glavna skupščina, osvanuše v njem pervokrat i Slovenci. Predsjednik „Velebita“ govoreč iz serdca vsěh članov pozdravi Slovence i predstavi je društvu, ne kako gostove već kako bratje Horvatov, kojim su vrata Velebita uvek otvorena. Oni primiše te izraz velma radostno i izjaviše, da hoćeju rado pustiti svoje društvo „Sloveniju“ i s Horvatami kako s bratami v jedno društvo stupiti. V obće mi se čini, da se je otvorenjem horvatskoga vseučilišća od blagosklonosti, koju su med seboj gojili Horvati i Slovenci, storil nov vez, vez naj serdečnjše bratinske ljubavi, što bude dnes ali sjutra i po Slovence i po Horvate spasonosno delovati. A kada se je i mladež počela ovako serdečno sosretati, nadati se je vsemu dobru, da je pak ujedinjenje po nas nužno i poljezno imadosmo priliku ovih dneħ se osvędočiti. Bili su namreč izbori v odbor „akademische Lesehalle“ a jedino slogę Horvatov i Slovencev imamo se zahvaliti, da je slavjanski živelj v odborę dostojno zastupan. — „Sl. Narod.“ 284.

Iz Slovenska (Slovaķej). V Cerkevniħ Listah v čisle 33. vredovaniħ od obće znanoga v Slaviji g. Dra J. M. L. Hurbana čitamo slędeći zajimavi članek: „V časopisah slavjanskih se počinja delovanje novoga sposoba. Časopisi mađjarski bezprikladno surovo napadaju na narod ugarsko-slovenski tako, da se počinja misliti, da bi Slovaki slovstveno se združili s Čehami, Moravanami i Slezanami. Slovaki su glavno zato počeli obdelavati svoje posebno slovstvo, jerbo je mađjarstvo v četiridesetih lętah toga stoletja obvinjevalo Slovaķe nekakoga panslavisma i sicer zato, jerbo su imeli jeden isti književni jezik s Čehomoravanami. Slovaki su tada oduševnili se za svoje domaće ugarsko-slovensko narečje i za svoju posebnu narodnost. Ale tu tepervo divjaju i zatvaraju čisto slovenska gimnasija. Namęn svoj tedaj Slovaki nisu dosegli, jednota je pako prece narušena s čerstvimi kmenami sosednimi.

Motreći to novo delovanje mi, koji smo bili onda jedni od pervih zvěstovateljev ugarsko-slovenske slovstvene delavnosti, s tēm objavimo, da hoćemo i mi se udeležiti toga novoga delovanja. Najpred moramo se, to se vę, uzrazumęti, da se pravica čini obedvęma stranama, pa ne, kako se je stalo v četiridesetih lętah, da bi Slovaki morali pravicu si tepervo dobivati i vibojevati. Mislimo da sdruženje toto ne bude teško sada, kada vidi narod ugarsko-slovenski, što se to s njim dęla.“ —

Iz Petrograda. Nedavno je objavil „славянскій благотворительный Комитетъ“ v Petrogradę obzor svojega delovanja v minu-

lom létě. Členov je čítal do 800, dohodkov je imel 22.380 rubljev, stroškov 17.247 rubljev. Naměn komiteta je razprostranjati v Rusiji znanje o slavjanstvu i dlja toga bude na světlo izdal g. prof. Vladimir Lamanski knjigu: Славянская историческая хрестоматія. Obsčestvo pako bude na světlo izdavalo: Сборникъ посвященный шпециально изучению славянства и составляетъ изъ списовъ ученыхъ писателей разныхъ славянскихъ земель. Sbornik bude obsegal vse slavjanske dežele i vredničtvo želi ga vredovati tako, da izgine i se odstrani vsako sovražtvo, vsako neblagorodno sovrevnovanje, vsako prazdno i škodljivo, šetno i vredno prepiranje i prikranje! — Pred několiko dnevi je obsčestvo izdalo этнографическую карту (narodopisni zemljevid) slavjanstva. —

Anton Janežič-ev slovensko-němški slovar, popravil i pomnožil Julij plem. Kleinmayr. Drugi natis. V Celovcu. Založila in natisnila tiskarnica družbe sv. Mohora. V osmině 590 stran. — Uže pred četiri i dvadeset létami je tiskom izdal daleko po Slaviji znani učeni jezikoslovec Anton Janežič te slovar, delo dolgoga i težavnoga truda. Pervi natis se je razprodal uže pred některimi létami i neprestano se ješče je popraševalo i popitovalo po njem. Slovenski jezik se je od posłědñih deset let za čudo popolnil, izobrazil i obogatil, zato je gospod Julij plem. Kleinmayr, učitelj slovensčine na gimnasiji celovskoj slovar skerbno pregledal, potrebno popravil i v mnogom pomnožil s svojev vlastnoj sbirkov slov, onda se je poslužil nemale sbirke g. J. Šubica i je marljivo sbiral slova iz spisov i knjig novejih spisovateljev slovenskih, kako su gg. profesorji Erjavec, Jesenko, J. Marn, Ogrinec, Staré, Tušek, Zajec i ješče jini, pomagali su mu i některi obrazovani celovski Slavjani. Slovarju su priložene i pomnožene zbirke imen kerstnih, zgodovinskih, mitologičkih i krajevih. Na koncě je pridjal g. J. pl. Kleinmayr ješče imenik glavnějših spisovateljev slovenskih od léta 1550 do 1874, i posłědñiě azbuku latinsku i cerkvenu (škoda da ni cirilica gradjanska). Janežič je svoj slovar uže izvorno sastavil izverstno, ozirajuč se neprestano i na ostala slavjanska narečja, toliko izverstněje je te slovar sada, kada ga je gosp. J. pl. Kleinmayr popravil i pomnožil tako, da se može slovar sada po pravicev priporučiti ne samo slovenskim učiteljam, uradnikam, častnikam, tergovcam i dijakam, nego i ostalim Slavjanam, kteří žele bližeje se upoznati s ilirsko-slovenskim narečjem. —

V Moskvě su prestavljenu serbsku cerkev iz nova blagoslovili i pri toj prilikev je govoril po vsej Slaviji slavno znani *Mihail Petrovič Pogodin* predsedatelj slavjanskoga blagotvoriteljnoga komiteta slědeči doležiti govor, kteroga bi jako radi priobčili v podlinov izvornoj podobě, v ruskom jezikev, ker pako te govor v ruščině neimamo, smo ga vzeli iz novin „Slovenski Narod“ čislo 4. 1875. i ga stavimo semo v uzajemnom slavjanskom jezikev: „Bili smo tako srečni, da smo prisustvovali blagoslovljenju cerkve, ktera pripada

serbskomu dvoru. Molili smo za Njegovo Veličanstvo našega Gosudarja i Carja Aleksandra Nikolajeviča, rođenoga branitelja svih plemen slavjanskih, onda ješće za mladoga kneza Milana, koji sedi na serbskom prostolu, za metropolita moskovskoga i serbskoga. Spomenjali smo se v molitvi takže rajnoga Carja Nikolaja, koji je osudu Slavjanov imel v serci do svoje smerti, umerloga kneza Miloša i njegovoga sina, koji su skazali svojej domovině velike usluge. Molili smo za pravoslavnu cerkev i za splošno sjedinjenje. To je naš ruski, moskovski panslavisem, duševni, razumni i bogougodni panslavisem. Mi želimo vsu sreću pruskomu pangermanizmu, sardinskemu panitalijanizmu i, ako je potřeba, i hispanskomu panhibernizmu i smatramo ugelnim kamenom ruskoga, moskovskoga panslavisma misel duševnoga sdruženja svih Slavjan, ne gledě na različne deržave, med katere spadaju po osudě, ne glede na věroizpovědanje, k kteromu se glase. Naměn našega blagotvoritelnoga komiteta je, da bi se po srědstvah i rozměrah, koliko moguće največ, razširila i utverdila med Slavjanami misel, da spadaju k jednoj cělotě gledě srodstva i jezika, da je trěba jedinosti i uzajemne podpore, da vsestrano napreduju i se razvijaju. Živili tada Serbi i Bolgari, Poljaki i Rusi, Čehi i Moravani, Horvati i Slovaki, Slovenci i Černogorci, katoliki i evangeliki, pravoslavni i nepravoslavni, naj razcvětaju i uzajemno se ljube.“ —

Vipavska Čitalnica imela je svoj lětni občni sbor i za predsjednika su izvolili gospoda Grabrijana, kteri je v svojej besědě jako lepo govoril „da prepiranje i sporjenje nič ne pomaga, nego naprotiv toliko škoduje i opoměnja družbenike, da ne gledaju k kteroj strankě da někto spada, da ne gledaju na male sitnosti, jerbo narodnomisleči smō vsi — vsi smō Slavjani.“ — Glej! povsuda se razširuje blaga sloga, koja je početek bolje prihodnosti. Živili gg. družbeniki vipavske čitalnice s svojim predsědnikom gospodom Grabrijanom!

Narodno slovstvo obsega narodne pēsmi, poslovice, pripovědke, popis jiger, običajev i obredov. Slavjani svih plemen uže dolgo vreme marljivo i prilježno sbiraju to dragocěno blago narodno pred, nego se pozgubi. Naj več se je sbralo narodnih pēsem; narodna pēsem je podobna čistomu zercalu, v kterom narod živo kaže i predstavlja vse misli, bridke i vesele čute svojega serca v uzvišenom i zajedno lahko razumljivom jeziku. V narodnom pēsničtvě se kaže znotrajno i zvunajno življenje naroda. Zato učeni muži od svih strani radi pretresaju, razglabaju i razlagaju značaj narodnih slavjanskih pēsem. Pred nami leže tri taki spisi, na ktere vpozornujemo književne Slavjane. Pervi spis ima naslov:

„O narodnim pjesmama“ spisal *Miroslav Alačević* v lětnom programě: Terzo programma dell' imp. reg. scuola reale superiore in Spalato 1874. Spis g. Alačevića obsega slědeće stavke: 1) Kako postaju narodne pjesme? 2) Kako se narodne pjesme raz-

djeljuju? 3) O sabirateljima naših narodnih pjesama. 4) Koji su poglavitiji krugovi narodnih pjesama? Na konč je g. spisovatelj priobčil pšsem: O sablji Kraljeviča Marka.

(Gospod spisovatelj nam je dobro znan kako učen, iskren i neutrudljiv Slavjan, zato pristavimo ovdě ješče želju, da bi i v napred se trudil na polju narodnoga slovstva, da bi i v buduče sbiral sam i po svojih dijakah ne samo pšsmi narodne, nego i narodne pripovědke, jigre, poslovice, običaje i obrede, i jih onda tiskom priobčil učenomu světu, časnik „Slavjan“ bi radostno jih sprijel, na koliko mu nevelik prostor dopušča. Vredničtvo.) —

Drugi spis ima naslov:

„Метрика српских народних песама упоредьена с примерима из других словенских народних песама,“ spisal profesor Лука Зима, i priobčil Програм велике гимназије карловачке за школску godinu 1874. Ovaj spis obseže šest jako zanimivih oddělkov, kterih naslovi glase: 1. Српски стихови не оснивају се на правилима грчке и немачке метрике. 2. Основна разлика између грчког, немачког и српског стиха. 3. О дијересама у српском стиху. 4. Чланци стихова. 5. О постанку стихова. 6. Стихови. —

Poslědnič nam gospodin Zima obeča, da hoče v budučem programě nadaljevati svoje učene razprave.

Tretji spis te verste je spisal g. profesor Mihael Žolgar v gimnazijskom lětopisě města Celja v Štajerskoj pod naslovom: Slovensko narodno pesništvo. Ovi osnovno učen i natenčen sostavek govori naj prvo o narodnom pšsmičtvě sploh, potom o nabirateljah narodnih pšsmi i razlaga značaj slovenskih narodnih pesni. I mi izrečemo želju s profesorjem Žolgarjem: „Nabiranje narodnih pšsmi je potrebno, ker le na podlagi narodnega blaga se zamore narodno slovstvo razviti k omiki naroda!“

—m—

Listnica vredničtva. G. J. B. v Sovodnji. Zapišite kaku narodnu pšsem ali narodnu pripovědku ali popišite nekaku navadu pri ženitnině, ali o krěsě ali o „žagrě“ (Kirchtag) kako plesaju na Goričkom i na Krasě na brejarjah i tako dalje . . . po slovensko cirilskimi pismenami, čo dobro znate. — G. Bl. G. v Kovoridě: Uzajemnu slovniciu smo Vam poslali. S tēm stupite Vi na uzvišeno stališče Slavjana! — G. Fr. K. v Mariborě. Bog ohrani Vas krepkoga duševno i telesno. Na knjigu Vašu, koja se bude tiskala, se uže tešimo. — Čitalnicě v G. Dobro došli. Pišite nam někada, kako napredujete. — G. J. H. v Čeremožnicah. Slavjan bi jako rad stal se Slavjanom i se ješče jinače rad usveršil, pa nedostava se materijalne podpore. — G. V. K. v Celji. 2 gl. smo sprijeli. Vi ste naudušeni za slavjansku nauku. Na mladine prihodnost stoji! — G. F. K. v Celji. 3 gl. smo Vam nazaj poslali. Slavjan se i v buduče priporuči Vašem priateljstvu. — G. V. L. str. pri Bekštajně: Se zgodi, kako želiš. — Da, da! na světě sada toča pobija — tudi pod strehoj!